

Naar myren er avgrøftet og stikningssted og tørkeplads i orden, inddeles myren for arbejdsdag, i almindelighed bestaaende av 1 mand som stikker torven op i teglstensformede stykker og lægger dem i hauger ved siden av torvgraven, og av en mand, kvinde eller halv voksen gut, som fører torven paa skyvekjærrer eller vogner som gaar paa spor hen til tørkefeltet, hvor den utlægges.

Stikningen foregaar bedst paa den maate, at der skjæres med en skyfelformet kniv eller spade saa dypt som mulig. Derpaa med en større spade eller spadekniv vinkelret mot dette snit de andre lodrette snit. Derpaa stikkes der siden 3 eller 4 vandrette snit over hinanden, og de paa denne maate dannede 3 eller 4 torvstykker løftes paa en gang efter det sidste vandrette stik, og lægges op paa myren ved siden av torvgraven.

Torvstykkernes størrelse varierer meget, men hvis torven skal være god og bli tør, bør de ikke gjøres større end $25 \times 15 \times 8$ cm.

Ved et ordentlig drevet stiktorvanlæg bør omkostningene ved 1 ton færdigtørket torv ikke overstige 3 kroner.

Stiktorv kan kun optages indtil midtsommer, hvis man skal være sikker paa at faa torven tør.

BRÆNDTORV TIL VIRKNING

UTDRAG AV «DEN FØRSTE MOSEBOG» (TORVBRÆNDSLET)
AV RITMESTER M. RAHBEK.

- Sp. 1. Hvorledes faar man brændsel av torv?
Sv. Ved at lage passe store stykker og bortskaffe det meste av vandet.
- Sp. 2. Paa hvilken maate faar man de passelige torvstykker?
Sv. Enten 1) Ved med en spade at skjære torven i regelmæssige stykker, hvorved man faar den saakaldte *stiktorv*, eller 2) Ved at bearbejde et større kvantum torv under tilsætning av vand, til massen blir tyk som en velling, som da enten a) Lægges i et lag utover overflaten og under tørkningen sammentraakkes og derpaa gjennomstikkes paalangs og paatvers til regelmæssige firkantede stykker, *klodstorv*, eller b) Formes i trærammer likesom mursten, *formtorv*. Eller 3) Torven bearbejdes i naturlig tilstand i en maskin som ligner en kjøtkvern. Herfra kommer den kraftig bearbejdet og sammenpresset som en sammenhengende streng, der avkappes i passelig store stykker, *maskintorv*. Endelig 4) Kan man knuse torven til pulver, der under sterkt tryk presses til haarde kaker eller *torvbriketter*. Likesom 5) Man ogsaa kan benytte det støvfine *torvpulver* direkte til fyring.
- Sp. 3. Hvilke av disse metoder gir det bedste brændsel?
Sv. Stiktorven gir et uensartet og litet sammenhengende brændsel. Da der maa graves ovenfra og nedad i myren faar man øverst

den nyligst dannede og mindst varmegivende torv, og først dypere ned den bedre torv. Som regel graves der imidlertid ikke dypere end høist 2 m., saa at den dypest liggende torv ofte slet ikke naaes. Er stiktorven gennemtør er den tilbøielig til at gaa istykker og lettere desto bedre kvaliteten er. Stiktorven egner sig derfor daarlig for transport. Naar den engang er tør, har den ogsaa tilbøielighet til atter at indsuge fugtighet. Stikningen er imidlertid den metode som kræver mindst driftskapital, og indtil for nylig var denne metode ogsaa den billigste, men da man nu kan producere torv ved hjælp av torvmaskiner, har den utspillet sin rolle for handelsvarens vedkommende.

Ved den proces som materialet til klods- og formtorv gennemgaar sammenarbeides torv fra alle myrens lag, saa man derved faar en ensartet vare. Eltning ved haandkraft gir sjelden noget særlig godt produkt, men ved hestekraft eller maskinkraft kan torven bli fast og holdbar.

Almindelig maskinbearbeidning gir den tætteste torv, men det er vanskelig at faa den ensartet.

Torvbriketter er nærmest luksusbrændsel.

Torvpulver er i det sidste forsøkt anvendt til fyring av dampkjeler, og skal ha git det overraskende resultat, at det efter vegt har den samme varmeevirkning som stenkul.

Sp. 4. Hvilken form og størrelse bør torven ha?

Sv. Kuleformen vilde være den bedste, men den er vanskelig og kostbar at fremstille. Rørformen er meget hensigtsmæssig baade for tørkningen og forbrændingen, men den er ogsaa vanskelig at fremstille og gir et forholdsvis skjørt produkt.

Man er derfor blit staaende ved den rektangulære form.

Til husbruk bruker man mest torv av ca. 0,5 kg. vegt, men til større ildsteder kan der anvendes større torvstykker.

Sp. 5. Er smaastykker og smuler anvendelig som brændsel?

Sv. Naar det bare ikke falder uforbrændt gjennom risten, gir det endog sterkere varme end den samme vegt hel torv. Som under sp. 3 anført er man i den senere tid gaat over til at male torven til støv.

Sp. 6. Er en voluminøs torv ikke at foretrække for en mer sammentrængt?

Sv. Naar to torvstykker er like tørre og veier like meget, er det stykke som optar mindst rum at foretrække. I dette er brændslet mest koncentrert, det holder sig bedst tørt, kræver mindst plads baade i vogn, opbevaringssted og ildsted og holder gløden længst. Den mer voluminøse torv har kun den fordel, at den er lettere at atænde.

Sp. 7. Hvorledes bortskaffes vandet av den raa torv?

Sv. Ved fordampning i fri luft.

- Sp. 8. Kan vandet ikke presses bort av torven, centrifugeres bort eller drives væk ved kunstig varme?
- Sv. Kun en del av vandet kan presses eller centrifugeres bort, og det falder meget kostbart; da der maa lufttørkning eller kunstig tørkning til efterpaa er denne tørkemetode økonomisk umulig. Det samme gjælder tørkning ved kunstig varme. Regner man at den raa torv indeholder 80 pct. vand, og man vil ha fugtigheden bragt ned til 20 pct., maa der til tørkning av 100 kg. tør torv derav brukes $37\frac{1}{2}$ kg. for at skaffe den fornødne varme, men samtidig er det hertil fornødne arbeide dyrere end det der fordras ved lufttørkning.
- Sp. 9. Naar det gjælder at skaffe bort vandet av torven, hvorfor tilsettes der da vand ved tilberedning av klods- og formtorv?
- Sv. For at lette bearbeidelsen og skaffe en tæt torv.
Under tørkningen fæster smaadelene sig langt fastere til hinanden end i stiktorven, og tørkningen av eltetorven foregaar trods vandet hurtigere og fuldstændigere end tilfældet er med stiktorv.
- Sp. 10. Vilde det ikke være rigtig at utdrive al fugtighet av torven?
- Sv. Et fuldstændig vandfrit brændsel er naturligvis at foretrække, men ved lufttørkning naaes under de gunstigste omstændigheter neppe lavere vandgehalt end 15 pct. At anvende kunstig tørkning for at befri torven fra mer fugtighet lønner sig ikke, især da kunstig tørket torv igjen insuger fugtigheden av luften. En del av vandet er desuten saaledes forbundet med torven, at det slet ikke lar sig utdrive.
- Sp. 11. Naar tørkningen udelukkende foregaar i fri luft, er da ikke selve torvtilvirkningen fuldstændig avhengig av veiret, og hender det ikke, at en vaat sommer helt hindrer produktionen av tør torv?
- Sv. Her tillands er sommertiden altid saa pas tør, at mesteparten av produktionen kan bli tør, hvis man er paapasselig. Den nyere arbeidsmetode, hvorved tørkningen foregaar paa fast mark istedenfor paa myr, gir ogsaa meget større sikkerhet i saa henseende og har blandt andet forøket den aarlige arbeidstid med mindst 50 pct., idet tilvirkningen kan begynde flere uker tidligere og fortsættes flere uker længer end ved den ældre metode.

ROVDRIFT PAA BRÆNDTORVMYRENE

AV LANDBRUKSKONSULENT BJANES

I DE LANGS KYSTEN hyppig forekommende brændtorvmyrer har de skogløse kystdistrikter en udmerket erstatning for vedskogen, og myrene der burde derfor behandles med samme forsigtighet og omtanke